

Izbaje vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

LETO—YEAR XXII.
Cena lista
\$6.00

Entered as second-class matter January 23, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Zakaj ni šel Hoover korak dalje?

Delavstvo kritizira Hooverja, ker je ukinal gradnjo križark in vladnih ladjedelnih.

Washington, D. C. — (F. P.) — Dasi je vsa miroljubna Amerika pozdravila Hooverjevo korak, ko je ukinal gradnjo treh križark in s tem pokazal, da je faktično naklonjen razorožitvi in da je v tej smeri pripravljen sodelovati z angleško delavsko vlado, ni pa s tem korakom ustregel vsem elementom.

Javna tajnost je, da je s tem odlokom Hoover padel v nemilost jeklarskega trusta, DuPontovih interesov in militaristične kaste. Njih načrt, da Amerika zgradi vojno mornarico, ki naj bi bila "second to none" in za katero je kotagres dobil skoraj četrt milijarda, je padel skoraj popolnoma v vodo. Milijoni, ki jih je potrošila poleg trusta elektrike najmočnejša lobija v zgodovini Amerike, da gotove kongresnike in senatorje prisili za načrt jeklarskih magnatov in municijskih tovarnarjev, so bili do malega proč vrženi.

Drugi element, ki kritizira Hooverja radi tega koraka, so miroljubni Amerikanci in gotovi delavski voditelji. Prvi ga kritizirajo radi tega, ker ni suspendiral gradnje vseh petih križark, za katere je bila pred mesecem oddana pogodba. Delavski voditelji ga kritizirajo največ radi tega, ker je suspendiral gradnjo treh bojnih ladij, ki so jih imele zgraditi vladne ladjedelnice in ker nista vključeni tudi dve križarki, ki ju zgradi v privatnih ladjedelnih.

E. C. Davison, tajnik Mednarodne zveze delavstva, je dejal, da je bila Hooverjeva dožnost suspendirati gradnjo vseh petih križark; ker, ako ima moč preklicati pogodbo, napačajo se na vladne ladjedelnice, je imel ravno tisto moč suspendirati ali razveljaviti kontrakt tudi s privatnimi ladjedelnicami. On smatra ta Hooverjev korak za pristranski radi tega, ker je prizadeto delavstvo v vladnih ladjedelnih, ki je organizirano, ne pa neorganizirani delavci v privatnih podjetjih.

Davidson je obljubil, da bo stvar prišla pred kongres. Unije bodo zahtevale, ako se gradnjo ostalih dveh ladij ne suspendira, da se mora delo razdeliti med vladne in privatne ladjedelnice.

Komisija pristigla magnatom potu.

Washington. — Meddržavna trgovska komisija je odredila, da morajo železnice prenehati z brezplačnim prevažanjem privatnih Pullmanovih vozov. Do sedaj so se železniški magnati in njih prijatelji prevažali po deželi zastonj. Druže so plačale od svojih privatnih vozov le v slučaju, ako so se prevažali po njih lastnih progah, na "tujih" progah jim ni bilo treba plačati nobene pristojbine. In železniški magnati je to se najraje prevažali po tujih progah. N. pr. osem privatnih vozov Nickel Plate železnice je tekem treh let prevozilo le 26,693 milj na domačih in 24,814 milj na "tujih" progah. Komisija pravi v svojem odloku, da prenehati mora ta privilegij, za katerega plača ljudstvo.

Berger spet krenil na boj.

Milwaukee, Wis. — Stanje V. L. Bergerja, bivšega socialističnega kongresnika, se je čez nekaj dni obrnilo na bolje. Zdravniki pravijo, da bo v zelo kratkem dni, predno bo močno konstatirali, da li Berger okreva ali podlega težkim poškodbam, katere mu je prizadela nesreča na cesti 16. julija. Državna legislatura v Wisconsinu je pred nekaj dnevi sprejela resolucijo sočutja v prid Bergerju in njegovi družini.

Zabava ameriških milijonarjev v Rusiji

Oblekli so se po proletarsko in postali "tovarišči." Hotelirji jih odrajo, toda vlada je hitro posegla vmes.

Moskva, 29. jul. — Sto ameriških milijonarjev, buržujev in žurnalstov, ki so obiskali sovjetsko Rusijo, zdaj potuje po Volgi na posebnem parniku. Američani so med potjo navlekli nase tolstojanske platene srajce in široke platnene hlače in ženske v skupini so se tudi oblekle v rusko kmetako nošo z rutami na glavah in lesenimi sandali na nogah. S to "transformacijo" so se tako prikupili boljše, da zdaj nazivajo ameriške kapitaliste in buržuje "tovarišči" (sodrugji).

Zadnji teden so se visoki ameriški gostje pritožili, da jih hotelirski uradniki odrajo. Sovjetska oblast je brž intervenirala in posledica je bila, da so aretirali večje število hotelirskih nameščencev, ki so Američanom preveč računali in zahtevali poleg tega še bogato napitnino.

Polot sovjetskih letalcev v Ameriko

Pot bo šla čez Sibirijo, preko Aleutijskih otokov in Tihga oceana do San Franciscu.

New York. — Štirje izvežbani sovjetski letalci bodo v par dneh zapustili Moskvo z letalom "Sovjetska zemlja" in se podali proti Ameriki. Njihova pot bo šla čez Sibirijo, Aleutijskih otokov, Pacifičnega oceana in bodo pristali, ako bo šlo vse po sreči, v San Franciscu. Od tam bodo preleteli Združene države do mesta New Yorka. Letalo "Sovjetska zemlja" predstavlja delo najnovejših tehnik v aviacijskih konstrukcijah.

"Prijatelji sovjetske unije" organizacija liberalnih oseb v New Yorku, je že na delu s pripravi, da se dostojno sprejme prihod sovjetskih letalcev, ako bo njihov polet končal z uspehom. Daljava, ki jo bodo morali letalci preleteti, je dvanaest tisoč milj. Trije letalci — Šestakov, Sterlingov in Fufajev — so še mladi, noben ni star še trideset let, toda vsak ima za seboj briljantno letalsko karjero. Lansko leto so napravili več raziskovalnih ekspedicij preko Sibirije, Turkestanu in polarnih pokrajin.

Letalo je bilo zgrajeno s protovoljnimi prispevki od ljudi, ki se zanimajo za razvoj sovjetskega letalstva. Motorja na avijonu imata 600 konjskih moči vsak in vsi deli letala so bili zgrajeni v Rusiji.

Prevozne družbe na velikih jezirih se združijo.

Toronto, Ont. — Na vidiku je zopet nov monopol, ki bo kontroliral transportacijo na velikih jezirih. V procesu je akcija za združenje 18 transportacijskih kompanij v eno korporacijo, ki bo imela prvo in zadnjo besedo pri določanju prevoznih cen, delavskih plač in še marsikaj drugega. Akcija za združenje vodi Otis kompanija iz Clevelanda. Nova korporacija bo predstavljala 50 milijonov kapitala in bo raspolagala z okrog 115 parniki, katerih mrtva teža je milijon ton.

Nov upor v jetniščici.

Auburn, N. Y. — 1700 jetniškov v tukajšnji državni kaznišnici je 28. t. m. uprizorilo upor in bitko s pazniki, ki je trajala šest ur. 12 jetniškov je ušlo, predno je prišla policija in premagala upornike. Dva jetniška sta bila ubita in večje število ranjenih; pet stražnikov je bilo tudi ranjenih, eden težko. Uporni kaznjenci so zažgali jetniška poslopja in škoda znaša okrog \$250,000.

DOHENY SE JE SPRAVIL NAD PRIJATELJA

Prijateljstva med oljnim magnatom in prijateljem je končano; incident postavil Dohenev izpoved na laž.

Alamogordo, N. Mex. — (F. P.) Oljni magnat Doheny, famozni korupcionista iz teapodomske zgodbe, je sklenil, da njegovo prijateljstvo z Albert B. Fallom preneha. Fall, kot znano, je bil notranji tajnik v Coolidgevem režimu in eden največjih konspiratorjev v poglavju roparskega romana povojne korupcije. Doheny je dne 22. julija uložil sodno postopanje proti Fallu. Sedaj zahteva povrnitev 100 tisoč dolarjev, ki jih je izročil v "torbič" Albert B. Fallu.

V svojem zagovoru pred zveznim sodiščem je Doheny trdil, da je dal Fallu stotisočak, ker je hotel "pomagati staremu prijatelju iz zadrege". Njegov prijatelj Fall je a to vsoto kupil veliko posestvo v Novi Mehiki. In ker je Doheny sedaj premislil — radi ponarejene kupčije — bo Fallov ranč prodan na javni dražbi.

Ta najnovejši korak je zelo značilen, ker prvič potrjuje splošno mišljenje, da stotisočak, ki ga je dal oljni magnat prejšnjemu notranjemu tajniku Fallu, ni predstavljal drugega kot podkupnino. Drugi pa postavljajo pričevanje tega "mecnca" na laž. Doheny je pred sodiščem in poroto namreč trdil, da omenjena vsota ni imela najmanjšega vpliva pri transakciji teapodomskega oljnega polja. Po besedi je njegovim izjavam verjelja in Dohenevja oprostila.

Poljska vas revoltira proti papežu.

Berlin, 29. jul. — Ostropa je majhna katoliška vas blizu Gletwita v Goenji Sleziji. Ta vas zdaj postaja slavna radi svoje revolucije proti papežu. Župnik v tej vasi je bil obtožen, da se zelo zanima za lepa dekleta v fari in akof ga je odstavil. To je pa razkazno farane, ki si so radi imeli župnika. Ko je prišel avto, da odpelje župnika, so ga kmetje prekuclili v graben. Kljub temu je bil župnik odpeljan v neki samostan v Pihovichah, nakar so vaščani navlčili na klošter, osvobodili fajmoštra in ga odpeljali domov, kjer je nadaljeval duhovniške posele. Nato se je akof pritožil v Rim in papež je odredil, da se mora župnik pokoriti škofu. Zadnji teden je poljska oblast poslala 80 žandarjev v Ostropo, kjer so aretirali župnika in ga odpeljali tako daleč, da kmetje zdaj ne vedo, kje je.

Samomor češkega artistu.

Chicago. — James W. Pondelček, češki fotografiki artist, se je zadnjo soboto ustrelil v svojem ateljeju v downtownu. Puštil je pismo, v katerem piše, da sta ga njegovi dve bivši ženi, ki sta druga za drugo iztožili ločitev od njega, popolnoma bankrotirali z alimenti.

Svoboda igranja za denar v Čehoslovakiji.

Praga, 29. jul. — Minister javnega blagostanja je dovolil štirim hotelom v Čehoslovakiji, da lahko instalirajo električni rulet za igranje za denar po vzgledu v Monte Caru in stave ne smejo imeti nobene meje. Casopis v Pragi se jeze, ker ni vlada dala te koncesije kakim dobrodelnim organizacijam.

Kek zastupil 27 oseb.

Chicago. — Mestni zdravstveni urad je v nedeljo zapri Bergerovo pekarijo, 2617 Lincoln ave., v kateri je pet družin kupilo kek in 27 oseb v teh družinah je zdaj bolnih na zastrupljenju.

Pol milijona delavcev. Izprtil na Angloškem

Lastniki tekstilne industrije znižali mezdo. Delavska vlada posegla vmes.

London, 29. jul. — Tekstilni baroni v Manchesteru so danes fiprili približno pol milijona delavcev, ki so odklonili znižanje mezde za 12 in pol odstotka. Znižanje je imelo danes postati efektivno, toda organizacija tekstilnih delavcev je že pred par tedni naznanila, da ne sprejme redukcije. To je izzvalo izpor. MacDonaldova delavska vlada je že parkrat poskušala izravnavati spor, toda brez uspeha. Magnati nečejo nič ališati o umaknitvi avojelega sklepa glede znižanja mezde. Miss Margaret Bondfield, ministerka dela, je ves zadnji teden preiskavala zadevo in vlada bo še danes nastopila v novem posedeovanju.

Boj proti utilični družbi v St. Louisu

Poskus velekrakov, da se znova zajede v prebivalstvo, se ni obnesel. Boj se vrši že 30 let; družba skuša utrditi napihnjeni kapital.

St. Louis, Mo. — (F. P.) — Tridesetletna vojna, ki se vrši med utilično družbo uličnih železnic in njenimi nasprotniki v St. Louisu, je dobila nekoliko oddiha, ko je bil governor prisljlen vitirati predlogo, katero so lobisti porinili skoni legislatoru. Dasiiravno je kontrakt (franchise), ki ga je družba dobila od mestne vlade, ko je leta 1898 razdelila med koncilmane 71 tisoč dolarjev, še v veljavi za približno deset let, je družba skušala obstojni franchise razširiti s novim, takozvanim preklicnim kontraktom, ki se je pa končno izkazal za tečajnag.

Na čelu boja proti kompaniji je dnevnik "St. Louis Post-Dispatch." Nasprotniki novega kontrakta so prisilili legislatoru, da je prišlo do javnega zaslišanja, tekem katerega je bila družba prisiljena pokazati svoje karte. Zgodovina te utilične družbe je zgodovina grafa, tatvino, korupcije in napihavanja kapitalizacije. Blagajna kompanije je odprta vsem graftarjem in korupcionistom, od katerih družba potrebuje in prejema "usluge." Mestni odbor je leta 1918 dovolil družbi, da je določila prevoznico na podlagi svodenene kapitalizacije 60 milijonov dolarjev. Najmanj 80 milijonov od te vsote predstavlja navadno tatvino, katero je družba "legalizirala" s pomočjo korumpirane mestne vlade. Sedaj je hotela, da bi na ta koruptni "deal" tudi država pritlanila svoj pečat. Ker je pa kompanija nekoliko predalač segla in ker so nasprotniki raztrgali njene hipokritične argumente, je bil governor prisljlen, da je kompaniji naklonjeni zakon vitiral.

Družba se je že tudi poslužila čikaških "veggmenov," katere je pred desetimi leti najela, da so razbili mestno hranilno shrambo, kjer se je nahajala petletja z dolgo listo podpisov, da se ovrže sklep mestne vlade potom referendumu. Petletja je bila ukradena in uničena. Sodisce je pozneje odločilo, da ta rop ni kaznjivo dejanje, ker ni petletja vsebovala "intristične" (faktične) vrednosti! Oprostilo je aretirane vlomilce, katerim je bilo dejanje dokazano in spoznalo družbo za nekrivo!

Leta 1926 je bila cestnoželezniška družba prekupljena po tvrdki Newman za osem milijonov dolarjev. Nova družba je tudi prevzela odgovornost za izplačevanje dolga, ki je znašal 41 milijonov dolarjev v bondih. Del teh bondov je družba kupila nazaj, za katere je plačala od 40 do 60 centov na dolar. Ta dolg se seveda izplačuje iz tekočih dohodkov. Poleg osem milijonov so novi posestniki investirali še okrog štiri milijone dolarjev v

DELAVSKA INTERNACIONALA PROTI CARINI

Carinski plotovi so zapreka normalnemu razvoju industrije in trgovine. Zahteva, da se industrija upravlja v interesu delavstva.

Amsterdam, Holandska. — (F. P.) — Mednarodna federacija strokovnih unij je proti vsaki carini. V zvezi a tem vprašanjem je eksekutiva strokovne internacionale izdala poziv na unije, da delujejo za zrušitev vseh carinskih plotov, a katerimi sta obdani Evropa in Amerika.

Prvi pogoj za večji razvoj mednarodne trgovine in industrije je, pravi izjava eksekutive, da se odpravijo obstoječe zapreke v obliki carinskih zidov, ker isti ne služijo ekonomskemu napredku narodov. Glede masne produkcije in iskanja novih trgov posiva eksekutiva vse strokovne organizacije, da stoji vedno na straži in da delavstvo postane večji politični faktor v posameznih državah.

Z ozirom na razvoj mašinerije in uvajanja novih tehničnih metod v produkciji je eksekutiva izdelala program, v katerem je načrt za večje sodelovanje delavstva v upravi industrije. Delavska kontrola industrije je absolutno potrebna, ker brez nje bo ista služila v prvi vrsti le posejudojemu razredu.

CENSUS O BREZPOSELNOŠTI.

Washington. — Tajnik avtomatskega trgovskega departamenta Lamont je pretekli teden konferiral s predstojniki industrije, delavstva in ekonomov glede vprašanja brezposelnosti. Zvezni census (ljudsko štetje), ki se bo vršil prihodnje leto, bo vključeval tudi vprašanje brezposelnosti, oziroma bo pokazal obsežnost iste. Najtraj oreh za vladne oblasti je baje vprašanje, kaj pomeni beseda brezposelnost. Ali se naj mladina, ki si išče svoje prvo delo, klasificira med brezposelne? Načelnik censusa William M. Stewart pravi, da ne. Ali se naj omoženo ženo, ki išče delo, prišteva med brezposelne? Stewart pravi, da ne; Mary Anderson, načelnica ženskega oddelka v delavskem departamentu, pravi, da. Nov census bo prvi poskus v zgodovini Amerike, da se ugotovi število brezposelnih.

Nova vrsta pšenice.

London, Ont. — Znanstveniki agrikulturnega departamenta kanadske vlade so naznanili, da se jim je posrečilo razviti novo vrsto pšenice, ki nadkriljuje srznja najboljših vrst. Posebna karakteristika nove pšenice je, da bo rezistirala rjo, ki večkrat naredi ogromno škodo farmarjem.

Američani zasodili mehličkemu zakonu.

New Orleans. — Dve sto ameriških delavcev, ki delajo v obmejnem mestu Mexicali, je naredilo "izlet" v Mehiko, da se registrirajo v smislu novega zakona. Zakon zahteva, da mora vsak delavec, ki dela v Mehiki, tudi živeti v Mehiki.

podjetje, kar pomeni, da fiktivno vložen kapital ne presega vsote dvanaest milijonov dolarjev. Družba pa vleče obresti in dividende od 60 milijonov dolarjev, katero kapitalizacijo je dovolila državna utilična komisija. Ta slučaj pokazuje prvič, na kak način prihajajo korumpirani in neskrupulozni ljudje do milijonov in drugič, kako pretirane cene mora ljudstvo plačevati za svojo transportacijo. Vožnja stane na ulični železnici v St. Louisu osem centov. Družba zahteva povšanje voznine na deset centov.

Sovjeti umaknili čete ob kitajski meji

Kitajska vlada sprejme priporočilo Amerike za povrnitev železnice sovjetom. S tem bo nevarnost konflikta odstranjena.

Sangaj, 29. jul. — Tukaj poročajo, da so se sovjetske čete v Sibiriji umaknile deset milj od Mandčulija. Ta vest je zelo dobro vplivala na kitajske vladne kroge, ki zdaj trdno upajo, da se bo spor poravnal mirno.

Obenem je general Li Cünšeng, poveljnik kitajskih čet v Mandčuriji, poročal, da so bilo vse vesti o spopadih na meji nerresnične.

Nanking, 29. jul. — Sugerstija ameriškega državnega tajnika Stimsona, da Kitajska vzpostavi status quo v Mandčuriji, to je, da vrne sovjetom polovico kontrole nad železnico kot se glasi pogodba, bo sprejeta. Kitajska vlada je večerj formalno naznanila, da je zastopnik v Washingtonu prejel navodila, naj sprejme vsako ponudbo Združenih držav, ki se tiče posedovanja v kitajsko-ruskem sporu, čeprav pogodba vključuje tudi vzpostavitev statusa quo ante.

Ameriški hišec Jernej

71 let stara delavska šola v pokoj brez pokojnine.

New Bedford, Mass. — Julia Hanlon, stara 71 let, je delala 64 let pri enem gospodarju. Ta gospodar je Wamsutta Textile kompanija, od katere je pretekli teden zvesta Julia prejela zadnjo plačo \$16.50 za teden dni dela. V predlinji je pričela delati pred 54 leti, ko je bila stara komaj sedem let in enem departamentu je delala 52 let.

In kaj je prejela za svoje dolgoletno garanje? Od bogate tekstilne tovarne — niti Reva potrebuje penijo, kateri si je kravo zaslužila in do katere je upravičena po vseh sloveskih in etičnih principih. Bogata družba bi ji lahko to tudi dala. Dobila je le nekaj pohvalnih besedi! Nja se je spomnila pa lokalna trgovska zbornica, ki je Juliji podelila — slasto iglo. . .

Trije komunisti ustreljeni na Hrvaškem

Spopad s policijo v bližini Zagreba.

Belgrad, 29. jul. — Eden ubitih komunistov, katere so ustrelili žandarji v Samboru pri Zagrebu, je bil Mišić, ki je bil zapleten v umor ministra notranjih zadev Draškoviča v letu 1921. Včeraj in danes so aretirali veliko število komunistov po vsej Jugoslaviji.

Iz Sofije poročajo, da je bilo tudi tam aretiranih 33 najaktivnejših komunistov.

Belgrad, 29. jul. — Trije hrvaški komunisti so bili ustreljeni v soboto v boju s policijo v Samboru pri Zagrebu. Zabarikadirali so se v hiši in odbijali žandarje toliko časa, dokler jim ni poslo strelivo. Zandarmerija pravi, da so izvršili samomor. (Včerajšnja vest iz Zagreba se glasi, da je bilo v tem spopadu deset drugih oseb — med temi tudi žandarji — ranjenih).

Sovjetski poslanik v Londonu.

London, 29. jul. — Sovjetski poslanik Valerijan Dvogalevskij v Parizu je prišel v London in je danes konferiral z zunanjim ministrom Hendersonom. Dogovorila se bosta glede nove trgovske pogodbe in pogojev obnove diplomatskih odnošajev med Veliko Britanijo in Sovjetsko unijo.

Vesti iz Jugoslavije

SPET ATENTATI BOLGARSKIH KOMITAŠEV?

(Izvirno.)
Beograd, 16. julija 1929.

Odnosni med Bolgarom i Jugoslavijo se kažejo v svoji pravi luči v incidenti, ki se dogajajo na jugoslovansko-bolgarski meji in ki so prav zagovetni. Kadar pride do kakšne napetosti med tema dvema državama, tedaj se skoro vsak dan dogajajo vpadi na bolgarsko ali jugoslovansko ozemlje s te ali oni strani. In potem se vedno dogaja, da naša uradna poročila vedo vse polno novic o vpadih bolgarskih komitašev na naše ozemlje v cilju izvrševanja atentatov na naše ugledne osebnosti, govori se o bombah bolgarskega izvora, o miniranju prog in cest in mostov itd. Bolgarski tisk pa spet po svoje poroča o enakih dejanjih, ki pa jih izvršujejo naše komitaške organizacije v vpadih na bolgarsko ozemlje. In berlinski žurnalst dr. Berkes je napisal za svoj berlinski časopis članek, kjer priobčuje bolgarske podatke za resnične, dočim a tem naša poročila o incidentih na meji zanikuje. In naša vlada ga je dala izgnati iz države.

Včeraj je spet prišlo iz Štipe v južni Srbiji (Macedoniji) poročilo o novem vpadu dveh bolgarskih komitašev na naše ozemlje. Uradno poročilo se glasi: "Štip, 15. julija. — Sinodi krog 20. sta se v dvanaesna moška plazila po stranskih ulicah v Štipe ter se neprestano ogledovala, kakor da bi se hotela obvarovati pred zaštevanci. Kmalu sta ju opazila dva policijska agenta in ju na nekem voglu ustavila, zahtevajoč, da se legitimirata. Neznanca sta v tem trenutku potegnili iz žepov revolverje in začela streljati na policijska agenta, ki sta bila po prvih streljih ranjena. Napadalec sta se nato podala v beg. Agenti, dasi ranjena, sta odšla za beguncema več streljav. En strel je zadel enega neznanca, ki se je smrtno ranjen zgrudil mrtev na zemljo. Drugi neznanec, za katerim je hitel neki žandar, se je okrenil in streljal na žandarja ter ga tudi ranil. Uro kasneje so videli tega neznanca orožniki ob Bregalnici, kjer je ponovno pričel streljati, a je končno v temi pobegnil. Pri ubitem razbojniku so našli revolver tipa "Parabellum" s dvema polnima magazinom in 4 bombe. Pri pregledu bomb so dognali, da sta dve bombi sistema "Odrin," kakor se rabijo v bolgarski vojski, ostali dve pa sta nemškega izvora. Na perilu ubitega so našli značko neke sofijske trgovine, po čemer sklepajo, da sta atentatorja prišla iz Sofije v nameri, da izvršita atentate na ugledne javne funkcionarje.

Za ubeglimi napadalcem so baje kmetje sami organizirali pogon. Slutili so, da bo napadalec skušal preiti mejo v bližini Kočan, pa so tamkaj zastražili vse prehode. Pomagali so seveda orožniki. V gorovju blizu Kočan so napadalec obkolili ter ga po vzeli, naj se uda. Ker napadalec ni poslušal ter je hotel ubežati, so ga naši orožniki na begu ustrelili.

Prvi napadalec se piše Mihajlo Silka, drugi pa Krumbanov, oboja sta komitaši.

Tako se glasi uradno poročilo o zadnjem incidentu, ki se ni dogodil na meji ampak sredi mesta Štipe, kamor sta dospela dva bolgarska komitaša brčkone iz Sofije. Oborožena sta bila oba z revolverji in bombami.

Čemu sta prišla? — Kako pišejo o tem bolgarski listi? In kaj je resnica? Resnica je, da mnogokaj na Balkanu ni prav urjenega in da prav to poraja silne "balkanske incidente," kjer govoriča puška in bomba. Spionážni proces proti trem italijanskim špionom pred državnim sodiščem je bil odložen za nedoločen čas. Obtožena Miljevića pa so sklenili predati na opazovalnico v umobolnici, ker sta njegov oče in ded bila alkoholika in se je obtoženec že enkrat nahajal v blaznici. To je zahtevala obramba in sodišče je ugodilo, obenem pa prelozilo proces.

STUDIJSKA IN DRUGE KNJIZNICE.

Ljubljana, 12. julija 1929.

Ljubljana ima več dobrih, bogatih knjižnic, ki vrše svojo nalogo, zavedajoč se izrekov, da je knjiga najboljši prijatelj človeka in da je v izobrazbi moč. Prve knjižnice so bile menda demokratske, to je knjižnice, ki so jih organizirali demokrati v svojih izobraževalnih organizacijah. Tako sta bli svoj čas zelo obiskovani Knjižnica za dvorski okraj, in pa tako zvana Sentjakobska knjižnica. Odkar ljudje ne kupujejo več tako knjig kakor svoje čase, pač pa jih še berejo v precejšnji meri in si jih torej v pretežni večini izposojajo iz knjižnic, je bilo razumljivo, da se morale knjižnice tudi skrbeti, da so zadovoljevale svoje bralce, ki se rekrutirajo tako iz inteligentov kakor iz v knjigah neorientiranih meščanov, tako iz poznavalcev nove literature kakor iz ljudi, ki nimajo pojma o novih pisateljih, marveč grabijo se po klasikah in po pustolovnih delih. Knjižničar mora biti torej zelo spreten in uveden v literaturo, zasledovati mora poročila o novih izdajah nemških knjig, ki imajo pri nas še največ odjemalcev. Nekaterim se je to posrečilo, nekateri pa so svoje knjižnice zanemarili in te so počasi hiralale.

Ena glavnih javnih knjižnic, ki je razumela svoje naloge in svoje dolžnosti do vseh svojih odjemalcev je bila Sentjakobska knjižnica, ki je narasla v prometu in knjigah tako, da se je iz prvotnih malih prostorov v Zvonaraki ulici morala preseliti bolj v centru in v večje prostore, na Stari trg. Ta knjižnica je za enkrat menda prva in Ljubljani. Dvorska nasprotno ni uspela, ohraniti si člane, ker n'znala voditi knjižnico. Novih del ne najde v njej. Naši inteligenti, posebno djaki, ki si težko nabavljajo tako drage knjige, bere v časopisih o tej in tej knjigi, ki je izšla v Nemčiji in čez teder dni že žele, da si jo lahko izposodijo iz knjižnice. Sentjakobski ti, posebno djaki, ki si težko nastrže z jedva teden dni staro knjigo.

Par let sem pa ji nevarni sovražnica knjižnica Delavske zbornice v Ljubljani, ki je otvorila v novi palači svoje lepe prostore, združene s čitalnico, in ki je uspela, pritegniti veliko število članov. Tudi ta knjižnica naroča vse znamenitejšje knjige kakor hitro izidejo ter je vsak član lahko prav zadovoljen z izbiro knjig. Važna pa je ta knjižnica tudi radi bogate znanstvene literature, na katero polaga mnogo pažnje knjižničar, kadar naroča knjige. Tako ima ta knjižnica na razpolago silno množico socialističnih knjig, knjig, ki se bavijo z marksizmom, vojno, naravo, o nacionalni revoluciji, o zgodovini itd. Ta oddelek te knjižnice pa govo presegajo slični oddelek Sentjakobske knjižnice. Poleg tega ima Delavska zbornica čitalnico v istem prostoru, čigar stene so okrašene z originalnimi slikami naših domačih slikarjev, ki stavijo svoje slike na razpolago, da se čitalnico obiskujoči delavci lahko seznanijo z umetnostjo vsaj nekoliko. Saj v Jakopičev paviljon menda sploh ne pride nikoli.

Največja in najbogatejša pa je v Ljubljani Studijska knjižnica, prej Licejska knjižnica imenovana. Ze njen naslov pričča, da je namenjena v študijske svrhe. Tudi je to knjižnica, ki ji je dolžna vsaka tiskarna v državi, še posebej v Sloveniji, posiljati vse knjige, ki se tiskajo pri nas. Inozemskih knjig pa ima največ znanstvenih, ker je pač namenjena knjižnica študiju študentov in znanstvenikov. Knjižnica ima mnogo raritet, vsebuje nad 150.000 knjig ter predstavlja ogromno premoženje. Ze raritete same so vredne milijone.

Ta knjižnica je prav za prav državna, vendar je menda revnejša mimo vseh javnih knjižnic v Ljubljani, ki jih vzdržujejo prav za prav ljudje — odjemalci. Ta knjižnica pa je navezans predvsem na državne do-

Monopol na pogrebe.

Subotica, 11. julija 1929.

Tu že dije časa obstoja spredmet zastopniki pogrebnih društev in med pogrebnim društvom "Funeralu," ki je bilo osnovano šele pred kratkim. V tem društvu je udeležena tudi rimskokatoliška župnija sv. Terezije v Subotici. Katoliški duhovniki agitirajo med svojimi verniki, da vse potrebne potrebščine kupujejo pri njihovem društvu "Funeralu." Ostala pogrebna društva so seveda nastopila proti temu, ker so se čutila napadena. Obrniti so se morali celo na oblasti in tako je morala pri nekem pogrebu posredovati celo policija, da se je pogreb izvršil v miru. Zlasti se ljudje upirajo zahtevi rimskokatoliških duhovnikov, da vse potrebne potrebščine kupujejo pri "Funeralu," sicer pa da morajo plačati 1000 Din, če hočejo, da bodo pokopani cerkveno pokopani. Je tu spor za kšeft.

Prvi hujši slučaj je bil pri pogrebu vdove Bergies. Katoliška župnija je prepovedala, pokopati vdovo v družinsko grobnico, ker niso bile pogrebne potrebščine kupljene pri domačem podjetju, pri "Funeralu." Grobar enostavno ni pustil odpreti grobnice na pokopališču, ter je moral sin pokojne poklicati policijo, da je posredovala. Mestni policijski direktor je poslal dva detektiva, ki se jim je vendarle posrečilo odpreti grobnico in vdovo zagrebati.

Drugi slučaj se je pripetil s pokojnim Desiderijem Kadarom. Tudi v tem slučaju je cerkev prepovedala izvršitev pokopa, ker niso kupili potrebščin pri "Funeralu." Zahtevali so, da plačajo najprej 1000 Din kazni, ker niso kupili stvari pri njihovem podjetju. Tudi tu je morala intervenirati policija. Pred par dnevi se je dogodil tretji slični slučaj in spet je morala policija pošiljati svoje detektive in policajce, da so mogli pokojnika pokopati v grobnico.

Spor sam, pravijo, bo težko rešiti, ker policija prav za prav nima pravice mešati se v interne stvari cerkve. Zastopniki pogrebnih podjetij so zaprosili oblasti za pomoč, cerkev vtraja pri pogrebnih na svojih zahtevah. In če se ob kakem mrtvecu spor ne reši kmalu, pridejo lahko v težko in nerodno situacijo, da mrtvega človeka ne bodo mogli pokopati v določenem času.

Vsekakor se jim bo treba obrniti na ministrstvo pravde, da reši vsaj v pravnem oziru ta in slične spore, najkar šele bodo oblasti lahko nastopile ali proti tem ali proti onim.

Vaškemu laiku pa bo razumljivo, da je to navaden kšeft, da gre cerkvenim občanom le za profit. Jaano, da se ljudem take vrste nasilje nad verniki stedi. Bogle, kako si potem še lahko tako začudeno sprašujejo verni očaki, čemu da vera peša.

Vohuni pred sodiščem. — Kadar gre za kake vohune, s katerimi se ima pečati naše sodstvo, potem so to gotovo ali italijanski ali madžarski vohuni. Madžarski vohuni so stali že pred kratk v zadnjih mesecih pred državnim sodiščem v Beogradu, da bi bila država res dolžna, postaviti sama poslopje za knjižnico. Ne veljajo kar enostavno izgovori, da država nima denarja.

Ima ga za vojaštvo, ima ga za oficirje, ima ga za marnikaj, česar ne bi bilo treba. Naša univerza pa vseh teh deset let bo teha na slabi denarni prehrani, v Beogradu pravijo našemu slovenskemu jeziku "dialekat" in dajo beogradske univerzi 100, ljubljanski — recimo — 20. Takaj je razlika. Država bi morala imeti tudi za naše kulturne ustanove kaj podpore in ne le praznih besed, s katerimi nas skušajo vsak čas pitati. Tega se treba zavedati.

Je pa tudi čisto pravilno, naj si narod sam postavi svoje kulturne hrame. Toda če jih postavljati, naj se zaveda, da jih je postavil sam in naj se ne da varati od laskevih besed bližnjih. S samostojnim delom, ki ga moramo Slovenci vsrti prej kot sedaj, naj postanejo Slovenci tudi malo manj hlapčevski, budi ponosni na svoje žulje in ne dajmo si jih božati laskavo od drugih.

Z vsimi sličnimi akcijami pa dokazujemo, da smo. Tega ne pozabimo nikdar.

RAZNO

Malo dolgo spanje. V Moskvi je l. 1922 neka 10 letna deklica zaspala v letargičnem spanju. Ni je bilo mogoče vzbuditi. Več zdravnikov je neprestano skrbelo zanjo in jo umetno hranilo. V širni državi so divjale revolucije, meščanske vojne in lakote — deklica ni o vsem tem vedela ničesar. Spala je in spala, celih sedem dolgih let. Šele v letošnjem januarju je pokazala prve znake, da bi se rada vzbudila. Toda do tega je trajalo še polnih šest mesecev. Končno je odprla oči in zamrmrala bolničarki, ki jo je okrbavala: "Prinesite mi malo krompirja." In so ji ga prinesli.

Zoološke statistike. V gnezdu leži pet mladičev. Vsa izmed teh mladičev poje na dan do 50 gosenic, vseh pet mladičev dneveno torej 250 gosenic. Recimo, da jih stara dva pitata 30 dni; v tem času so mladiči požrli 7500 kosov golazni.

Vsaka gosenica požre vsak dan za celotno svoje težo listov in cvetov. Vzemimo, da ji je treba vsak dan samo enega cveta, ki bi lahko dal sad, in da se hrani s temi cveti tudi 30 dni. V 30 dneh je naredila škodo za 30 sadov, a 7500 gosenic je v toku enega meseca onemogočilo dozoreti 225.000 sadov. Morala iz tega računa je evidentna!

Spor za grb. V Avstraliji se pripravajo že dalj časa o tem, kakšen naj bi bil državni grb. Vlada je predlagala tristolpen grad, krono, žezlo in meč — predlog je gladko propadel. Isto tako tudi predlog za orla — posamezne avstralske države vidijo v tem piču pridevek neke militaristične tradicije, dočim bi hotele poudariti svoja pacifišča stremjenja. Zato ima še največ šans črna labud. Drugi pa so spet za emuja ali kenguruja, ki sta avstralska specialiteta.

Razna vladavina na sveta. Danes imamo na zemlji 41 republike: 14 v Evropi, 5 v Aziji, 1 v Afriki (Liberija), 2 v Ameriki. Nadalje 18 monarhij: 11 v Evropi, 6 v Aziji, 1 v Afriki. Dve kneževini in 1 veliko kneževino v Evropi. Ena nezavisno državo: Ogrsko. Dva cesarstva: Anam in Etiopijo. Štiri sultanate: 1 v Aziji, 2 v Afriki, 1 v Oceaniji. Eden bej: Tunizija. Statistike pred vojno pa so kazale: 25 republik, 21 kraljevin, 11 kneževin, 7 velikih vojvodin, 6 cesarstev, 6 vojvodin, 7 sultanatov, 1 bej.

Vegetalijanstvo in vegetarijanstvo. Pri prvi prehrani je ves živčevje dinolo iz rastlinstva. Vsebuje prav malo strupov toda zavziti je treba velike količine, kar otežkoča prebavo. Drugi način je manj izkužen; dovoljuje vsako hrano rastlinskega izvora, poleg tega pa tudi določena živila živalskega porekla: mleko, maslo, jajca. Ta hranitba je poceni, malo strupna, lahka. Vendar si jo je težje uavojiti nego običajni živež, vsebujejo živalske albumine.

Insulin iz strošne. — Kakor poročajo z Dunaja, se je posrečilo znanemu živinoslovcu prof. dr. Grafeju vseživno odkritje, da bi se dale razne zdravilne snovi, ki so jih doslej pridobivali samo iz živalskih teles, izolirati tudi iz rastlin. Med te snovi spada tudi insulin. Do danes so ga pridobivali samo iz trebušnih slinavk in je bil seveda primerno drag, odslej nam bo dobičavna življenja. Kolikor je razvidno iz poročil dunajskih listov, bodo za pridobivanje rastlinskega insulina prihajale v poštev v prvi krošnice, ki ga vsebujejo največ. Gre samo za to, da se najde metoda pridobivanja, ki ne bo draga. Dr. Grafe je storil že marsikako veliko odkritje na polju zmiselne prehrane, njegova je specialiteta so vitamini, a zadnje njegovo odkritje spada nedvomno med najvažnejša.

"Bijajno! Kako ti velikanski stroji lete!"
"No, no! Kaj pa je na tem? Moj stric je celo z vso tovarno zletel v zrak."

Bošijanov Tone

Tone je bil tel po blatni cesti, ne da bi se ozri po očetovem domu. Misli je nanj, misli na brata in sestri, misli na očeta, na vse, kar je bilo in ne more več biti. Toda vse te misli so bile prav za prav le prilaškovanje vesti, čije glas se je vedno bolj prepletal s spominom na pokorno mater.

Bil je že daleč od doma, ko se je za hip ustavil pred samotnim jagnedom, ki je stražil napia ob cesti.

— Ne morem, je pogledal na napia, ki ga je pravkar razsvetlil vijoličasto bled odsev bliska v daljavi.

— Ne morem! je ponovil, stopil nazaj na cesto in sunil s roko v temno noč.

— In nočem. Nikoli!

— Ni-ko-li! so odmevali njegovi koraki z debelo posute ceste čez gluho, preplavljeno polje.

— Ne in ne! je udarjal z roko predse, spremljajoč prehiteljavajoče korake, ki so se odbijali od trdega kamenja.

Skušal se je otresti vseh misli na svojca, ki jih ni maral zaradi njih hinavščine. Razen brata Tineta in sestre Lojze so vsi sledili očetovemu avstohlinstvu. Tine in Lojza sta bila edina, a katerima je mogel spregovoriti poštno besedo. Pa še proti njima je bil previden.

Bolj ko se je izgibal mislim na žive, tembolj se je oglašal v njem spomin na pokojno mater in na njeno prerokovanje, ki se je izpolnilo v vsaj strahoti in prav tako, kakor se je vedno bal, kadar je pomislil na njene besede, ki so rasodevale materinsko skrb in pretjno obenem. Se v fronto mu je pisala, naj jo uboga in naj pusti Katro, ki ga ni vredna. In potem se je vrnil domov, posabil na vse storjene sklepe in na materine prošnje — same da je kljuboval očetu. Po materini smrti je nagovarjal Katro, naj bi si poiskala službo kje drugod, pa je podlegel njeni volji. Hotel je zapustiti dom, toda oče Bošijan se je protivil izplačilu njegovega dela, čeprav ga je odganjal od hiše. Tako je ostal doma iz same kljubovalnosti do starega.

Katre same ni ljubil tako, da bi jo mogel vzeti za ženo. Po tisti zimski noči, ko je čisto razločno slišal njen smeh v očetovi izbi, še celo ne. Ljubil jo je, kakor se je bil navadil ljubiti ženske na fronti. Kmalu je spoznal, da se počuti njena ženaka narava zelo dobro med obema. Zagnusila se mu je, zagnusila pa se mu je tudi stari, toda njemu je ni hotel prepustiti, ker je vedel, da bi jo popeljal pred ohtar.

Cesta je zavila v gozd. Tone se je ustavil, odrljil kloub nazaj in poslušnil. Zdelo se mu je, kakor da bi bil slišal brnenje avtomobila za seboj. In res je zagledal na ovinku dvoje velikih bleščočih se luči, ki so se naslednji trenutek obajale razmnožena stebra debelih jekle in hrastov. Stopil je v stran, ker ni hotel, da bi ga kdo videl v tem času v samotnem gozdu. In le je odsev avtomobilovih luči razsvetlil okolico za njim, je skočili se dalje v gozd in stopil v goščavo, ki je bila vsa mokra od naliva.

Tam je čakal, da bi avtomobil svignil po cesti. Toda avtomobil se je ustavil pred gozdom. Tone je poslušnil in gledal skozi goščavo na cesto, ki je razsvetljena po avtomobilu slišila raskopanemu tlaku. Voza samega ni mogel videti, pač pa je slišal več moških glasov. Ko je skušal ujeti, kaj govore, se je zdajci domislil očetovega maščevanja. Preril se je skozi goščavo in naglo stopil v nasprotno smer. Tipajoč z obema rokama pred seboj se je navzile temi procež oddaljil od ceste. Ker so bila tla važna po dolgem dežju in ga ni oviralo nizke vejevje, ni povzročil nikakega šuma. Počepnil je med grmovjem in vlekkel na uho.

Slišal je, kako se je avtomobil premaknil in kmalu je videl, da vozi počasi naprej v gozd. "Ni se bal, saj je bila njegova vest čista zaradi Katrine nepravdne smrti, toda da bi imel stari povrh vsa še veselje, tega pa ne. Avtomobil se je ustavil. Tone ni mogel videti nikogar, kajti grmovje in goščava med njim in cesto sta bila gosta, pa tudi tako

višoka, da bi ne mogel videti na cesto niti stoje. Zato je tembolj napenjal uho. Sprva je slišal le vedno nerazločno zamolklo govoric, ko pa se je dvignil, je ušel posamezne besede: nisem alep... prav... je bil... Tu je glas domačega orožnika, se je preveril Tone. Ni alep, ne. In prav jaz sem bil je pomislil orožnika in zopet počepnil. Videl je odsev močne luči, ki je bila obrnjena baš v njegovo smer, pa ni mogla prodreti tako globoko skozi goščavo. Čez nekaj časa se je iznova dvignil in slišal, kako sta se zahvalila orožnika gospodu v avtomobilu, ker je ustregel njuni zahtevi in ju vzel a seboj. Motor je močao zabrnol in odbrzel dalje skozi gozd proti mestu.

Tone j, ari tja proti cesti, kjer je malo prej stal avtomobil. Bilo je vse temno in tiho. Prvi trenutek je menil, da sta se tudi orožnika odpeljala naprej, ko pa je bil videl doli na levo slab utrinek, si ni mogel misliti drugega, kakor da sta si orožnika prišla cigareto na poti proti vasi. Njunih korakov ni slišal, kajti cesta skozi gozd ni bila posuta, ko sta pa bila še blizu, so se izgubili njuni koraki v motorjevem ropotu. Navale tema se ni premaknil, ampak je ostal še dolgo nepremično med grmovjem.

— Kako smešno je vse to! Kako neumno in nesamotno si je mislil. Stari va dobro, videl je, kaj se je zgodilo, pa gre, da bi osramotil svojo lastno kri! Norce stari! Sicer pa to ni več norca. Osramotil je sebe in hišo, kar pa je stori, to je sličin. Spoznali ga bodo. Tudi Jose in Tine, ki sta ga vedno zagovarjala.

Tone se je previdno prestopil. Vse je bilo tiho naokoli, le težke deševne kaplje, ki so se nabirale po vejevju, so padale in se zadevale ob grmovje.

Ne meneč se več za orožnika je prišel Tone do ceste. Stopil je nanjo s trdim korakom in šel naprej po poti, ki si jo je bil izbral že takrat, ko so odneal mater čez prag njegove rodne hiše.

Washington. — Cal Coolidge je postal politični moralist. Pliš članke za razne kapitalistične publikacije — proti dobri nagradi — o politični ekonomiji. Zadržna roša z njegovega vrta je naspredna proti organizirani manjšini v kongresu, pred katero pobojni Cal svari delo. Zakoni, ki jih ta skupina forsira vladinaj največ v senatu — stanajo delo dosti denarja, pravi Coolidge, in predsednik mora imeti dovolj poguma, da to skupino disciplinira z vitranjem njih predlog. Coolidge ima v mladih delavstvu naklonjeno zakonodajo, kateri se je pod njegovim velimom zelo slabo godilo.

Namstvo v pokoj je šel v smrti. Pittsburgh, Pa. — Bennett Evans, strojevodja na Pennsylvania železnici, je imel narediti zadnji dan dela, ali kot špičarji imenujejo "the last trip," predno bi šel v pokoj. Bil je v resnici zadnji dan njegovega dela in življenja. Namsto, da bi šel v pokoj drugi dan, je bil ubit v koliziji.

Tekmujoči letalec ubit. Minneapolis, Minn. — Aeroplan "Minnesota," ki je bil v zraku 154 ur v trajnostni tekmi, je v ponedeljek zjutraj teletnil na tla. Pilot P. J. Crichton se je ubil in njegov tovariš Owen Haughland je težko ranjen.

NAZNANILO.

Društvenim tajnikom in tajnicam se tem potom nasmeha, da morajo naznaniti vse spremembe naslovov članov in članic, naslove novih članov, ter imena in naslove odstopilih članov in izstopilih članov naznaniti upravitelju Pravnice, da se lahko točno vradi imenih za poliljanje lista Pravnice. Imena in naslove, katere polilje glasovne tajnike ostanejo tam v arhivu in jih upravitelju ne dobi. Torej je eden vaših, če vnašaj polilje na našli našo pripravljeno listinah vse naslove upravitelju Pravnice posrebiti. Pri vsaki spremembi naslova naj se vnašaj vseni stari in novi članovi. Upravitelju slišno se spolina, da društveni tajniki in tajnice to upoštevajo. — Polilje Godina, upravitelj.

Maurice Decobra:

Nina je odšla na ples

Nina je šla na ples. Moj voz jo je odpeljal. Ta večer nisem bil nič kaj razpoložen za družbo.

Hotel sem alisti morje, starega brabca, čigar valovi neprestano pljuskajo ob skale obrežja.

Sam sem v salonu za kadilce Palace hotela. Sredozemsko morje in jaz si delava družbo. Ono govori. Poslušam ga. Mi-moze umirajo.

Ona je v plesni dvorani. Vrne se nekako ob eni zjutraj. Vidim jo v dimu svoje cigarete. Nje dražestni obraz, nje ustnice, ki se smehljajo, se mi zde kakor zvite v modri obleček cigaretnega dima.

Deset minut po dvanajstih. Hodim po naši sobi gori in doli. Noč je topla in okrašena z zvezdami. Na naslanjaju leži Nina na bluzu. Nje same ni, vendar čutim nje prisotnost. Nje parfum me opaja.

Počakam na balkonu... Glej! Naša sosedka je tudi tu in sanjari pri zvezdah.

Gospa Beadkina je to, osamljena Rusinja z velikimi, gemirnimi očmi, ki smo nje vdajni iz pregovorili kakšno vsakdanjo besedo v jedrini ali v kazini.

Sedeč na gugalnem stolu, naslonjen nazaj, kajdi dolge cigarete koruzne barve. Zamahne se z roko. Odzovem se.

Govori mi s svojim prijetnim naglasom:

"Premišljujete o koncu sveta?"

"Ne. Moje misli ne segajo tako daleč. Samo do plesa 'Belega nageljčka'."

"Ah, da... Vaša prijateljica je na tem plesu?"

"Je. Vi veste?"

"Vem."

"Po nenavadnem obrazu Rusinje se je razlivala svetloba njene sobe. Opazil sem ironijo v njo očeh."

"Dobro ste poučeni, gospa Beadkina!"

"Zakaj ne?"

"Ste bistrovidka? Vi vidite v tem trenutku senco Nine v svetovju z zapeljivcem, ki mi jo hoče vzeti?"

"He, he... Niti ne slutite, kako govorite resnico."

Zabava me ta razgovor. Ker se Rusinja šali, nadaljujem v istem tonu:

"On je velik, blondin, šampion tenisa, bankir v svojih delovnih urah, pesnik v urah svojih zabav, kaj?"

"Čudovito, dragi gospod!"

"Ha! Smejmo se..."

"Čudno je, moj dragi, da govorite resnico, ne da bi se je zavedali."

Ton, glas gospe Beadkine se me dotika kakor kapljice ledene vode, če pada na tilnik. Silim se na smeh.

"Umetnica ste, draga prijateljica, kadar dražite človeka!"

"Ne dražim vas... In če se potrudite k meni, vam nekaj pokazem, kar vas utegne zanimati."

Kaj naj odgovorim? Kaj naj naredim? Izkušnja je velika. Če je res gospa Beadkina izvedela... Naj bo! Vedeti moram, pri čem sem.

"Dovolite, da pridem na vaš balkon?"

"Izvolite, dragi gospod..."

V sosednji sobi sem; prepojen je z ambraparfumom. Gospa Beadkina me razveseljena gleda. Moja nepotrpežljivost ji izvabiha smehljaje. Odpre svojo malo lilačo usnjeno torbico in pravi:

"Ne vam samo tega, da je vaša prijateljica na plesu, ampak vam hočem celo pokazati, zakaj ji je bilo tako na tem, da je šla tja... Mislite, da ne boste več o tem dvomili, ako prečitate tole pisemce."

Vzel sem naglo papir in čital s svinčnikom pisane vrstice:

"Ljubček, ukreni tako, da boš nočoj na plesu 'Belega Nageljčka'. Nujno moram zastran majhna vožnje v Toulon govoriti s Teboj, ko boš sam."

Podpis: "Daniela".

Čutim, kako sem blede. Vsa kri mi sila k srcu. Udarec je trdi. All se maram pokazati tej Slovanki, ki me zazmehljivo opazuje, svojih zrcelnih muk. Vrnem ji papir. Zasmejem se glasno:

"Ha! Ha!... Ena več... Ko pridem do sto, postanem trapist!"

Gospa Beadkina se mi približa:

"Ali bi vas ne micalo uporabiti pravice osвете, preden stopite v ta red?"

Teman pogled moje sosede je poljub iz daljave. Njeno držanje mi hkrati izbrisa žalost. Oh! Večno — moška slabost. Okretstvo te žene mi uprava bolečino ranjenega srca. Pravico osвете? Zakaj bi naveseljuje ne? Zakaj bi grešnice ne kaznoval pri tej priliki? Ena je. Kmalu se vrne. Zavzela se bo, ko me ne dobi v sobi sedelca pri oknu. In jaz, prvarar in ljubček, se bom skrivaj radoval, pijoč osęveto samo nekaj metrov oddaljen od nezavete.

Gospa Beadkina je ugašala malo svetiljko pod modro in sivozeleno zaveso.

Ob devatih zjutraj. Bilo bi prav, da dobrohotne sodružice svoje osęvete dalje ne kompromitiram. Poslovil se bom. Njena vitka roka počiva na odelju. Galantno jo poljubim. Gospa Beadkina se začne smejati, ironično, kakor kdaj poprej.

"Sicer dragi moj, vam moram sedaj nekaj priznati."

"Priznati?"

"Da... Smejali se boste, kakor se smejem jaz, prepričana sem... Fismo Daniela, tisto pisemce, ki sem vam o njem rekla, da sem ga našla slučajno na pragu vaše sobe..."

"No?"

"... sem jaz sama anoči napisala... Dolgočasila sem se... in rada se ob takih prilikah malo razvedrim, kaj ni prav tako?"

"Prosim vas, dragi gospod, ne stojte kakor solnat steber... Pozvoliva bom hišni, in ta vas ne sme tujak dobiti. Na svidenje, prijatelj... In ne zamerite!"

Odšel sem v park Palace-hotela. Hodil sem okrog velike livade. Nisem se upal k Nini... Uboga moja Nina... Očitanje, ta jastreb s trdim kljunom, kiju je rebra obupanega krilca zvestoba.

Čutim, kako sem blede. Vsa kri mi sila k srcu. Udarec je trdi. All se maram pokazati tej Slovanki, ki me zazmehljivo opazuje, svojih zrcelnih muk. Vrnem ji papir. Zasmejem se glasno:

"Ha! Ha!... Ena več... Ko pridem do sto, postanem trapist!"

Gospa Beadkina se mi približa:

"Ali bi vas ne micalo uporabiti pravice osęvete, preden stopite v ta red?"

Teman pogled moje sosede je poljub iz daljave. Njeno držanje mi hkrati izbrisa žalost. Oh! Večno — moška slabost. Okretstvo te žene mi uprava bolečino ranjenega srca. Pravico osęveto? Zakaj bi naveseljuje ne? Zakaj bi grešnice ne kaznoval pri tej priliki? Ena je. Kmalu se vrne. Zavzela se bo, ko me ne dobi v sobi sedelca pri oknu. In jaz, prvarar in ljubček, se bom skrivaj radoval, pijoč osęveto samo nekaj metrov oddaljen od nezavete.

Gospa Beadkina je ugašala malo svetiljko pod modro in sivozeleno zaveso.

Ob devatih zjutraj. Bilo bi prav, da dobrohotne sodružice svoje osęvete dalje ne kompromitiram. Poslovil se bom. Njena vitka roka počiva na odelju. Galantno jo poljubim. Gospa Beadkina se začne smejati, ironično, kakor kdaj poprej.

"Sicer dragi moj, vam moram sedaj nekaj priznati."

"Priznati?"

"Da... Smejali se boste, kakor se smejem jaz, prepričana sem... Fismo Daniela, tisto pisemce, ki sem vam o njem rekla, da sem ga našla slučajno na pragu vaše sobe..."

"No?"

"... sem jaz sama anoči napisala... Dolgočasila sem se... in rada se ob takih prilikah malo razvedrim, kaj ni prav tako?"

"Prosim vas, dragi gospod, ne stojte kakor solnat steber... Pozvoliva bom hišni, in ta vas ne sme tujak dobiti. Na svidenje, prijatelj... In ne zamerite!"

Odšel sem v park Palace-hotela. Hodil sem okrog velike livade. Nisem se upal k Nini... Uboga moja Nina... Očitanje, ta jastreb s trdim kljunom, kiju je rebra obupanega krilca zvestoba.

Čutim, kako sem blede. Vsa kri mi sila k srcu. Udarec je trdi. All se maram pokazati tej Slovanki, ki me zazmehljivo opazuje, svojih zrcelnih muk. Vrnem ji papir. Zasmejem se glasno:

"Ha! Ha!... Ena več... Ko pridem do sto, postanem trapist!"

Gospa Beadkina se mi približa:

"Ali bi vas ne micalo uporabiti pravice osęvete, preden stopite v ta red?"

Teman pogled moje sosede je poljub iz daljave. Njeno držanje mi hkrati izbrisa žalost. Oh! Večno — moška slabost. Okretstvo te žene mi uprava bolečino ranjenega srca. Pravico osęveto? Zakaj bi naveseljuje ne? Zakaj bi grešnice ne kaznoval pri tej priliki? Ena je. Kmalu se vrne. Zavzela se bo, ko me ne dobi v sobi sedelca pri oknu. In jaz, prvarar in ljubček, se bom skrivaj radoval, pijoč osęveto samo nekaj metrov oddaljen od nezavete.

Gospa Beadkina je ugašala malo svetiljko pod modro in sivozeleno zaveso.

Ob devatih zjutraj. Bilo bi prav, da dobrohotne sodružice svoje osęvete dalje ne kompromitiram. Poslovil se bom. Njena vitka roka počiva na odelju. Galantno jo poljubim. Gospa Beadkina se začne smejati, ironično, kakor kdaj poprej.

"Sicer dragi moj, vam moram sedaj nekaj priznati."

"Priznati?"

"Da... Smejali se boste, kakor se smejem jaz, prepričana sem... Fismo Daniela, tisto pisemce, ki sem vam o njem rekla, da sem ga našla slučajno na pragu vaše sobe..."

"No?"

"... sem jaz sama anoči napisala... Dolgočasila sem se... in rada se ob takih prilikah malo razvedrim, kaj ni prav tako?"

"Prosim vas, dragi gospod, ne stojte kakor solnat steber... Pozvoliva bom hišni, in ta vas ne sme tujak dobiti. Na svidenje, prijatelj... In ne zamerite!"

Odšel sem v park Palace-hotela. Hodil sem okrog velike livade. Nisem se upal k Nini... Uboga moja Nina... Očitanje, ta jastreb s trdim kljunom, kiju je rebra obupanega krilca zvestoba.

Čutim, kako sem blede. Vsa kri mi sila k srcu. Udarec je trdi. All se maram pokazati tej Slovanki, ki me zazmehljivo opazuje, svojih zrcelnih muk. Vrnem ji papir. Zasmejem se glasno:

"Ha! Ha!... Ena več... Ko pridem do sto, postanem trapist!"

Gospa Beadkina se mi približa:

"Ali bi vas ne micalo uporabiti pravice osęvete, preden stopite v ta red?"

Teman pogled moje sosede je poljub iz daljave. Njeno držanje mi hkrati izbrisa žalost. Oh! Večno — moška slabost. Okretstvo te žene mi uprava bolečino ranjenega srca. Pravico osęveto? Zakaj bi naveseljuje ne? Zakaj bi grešnice ne kaznoval pri tej priliki? Ena je. Kmalu se vrne. Zavzela se bo, ko me ne dobi v sobi sedelca pri oknu. In jaz, prvarar in ljubček, se bom skrivaj radoval, pijoč osęveto samo nekaj metrov oddaljen od nezavete.

Gospa Beadkina je ugašala malo svetiljko pod modro in sivozeleno zaveso.

Ob devatih zjutraj. Bilo bi prav, da dobrohotne sodružice svoje osęvete dalje ne kompromitiram. Poslovil se bom. Njena vitka roka počiva na odelju. Galantno jo poljubim. Gospa Beadkina se začne smejati, ironično, kakor kdaj poprej.

"Sicer dragi moj, vam moram sedaj nekaj priznati."

"Priznati?"

"Da... Smejali se boste, kakor se smejem jaz, prepričana sem... Fismo Daniela, tisto pisemce, ki sem vam o njem rekla, da sem ga našla slučajno na pragu vaše sobe..."

"No?"

"... sem jaz sama anoči napisala... Dolgočasila sem se... in rada se ob takih prilikah malo razvedrim, kaj ni prav tako?"

"Prosim vas, dragi gospod, ne stojte kakor solnat steber... Pozvoliva bom hišni, in ta vas ne sme tujak dobiti. Na svidenje, prijatelj... In ne zamerite!"

Odšel sem v park Palace-hotela. Hodil sem okrog velike livade. Nisem se upal k Nini... Uboga moja Nina... Očitanje, ta jastreb s trdim kljunom, kiju je rebra obupanega krilca zvestoba.

Čutim, kako sem blede. Vsa kri mi sila k srcu. Udarec je trdi. All se maram pokazati tej Slovanki, ki me zazmehljivo opazuje, svojih zrcelnih muk. Vrnem ji papir. Zasmejem se glasno:

"Ha! Ha!... Ena več... Ko pridem do sto, postanem trapist!"

Gospa Beadkina se mi približa:

"Ali bi vas ne micalo uporabiti pravice osęvete, preden stopite v ta red?"

Teman pogled moje sosede je poljub iz daljave. Njeno držanje mi hkrati izbrisa žalost. Oh! Večno — moška slabost. Okretstvo te žene mi uprava bolečino ranjenega srca. Pravico osęveto? Zakaj bi naveseljuje ne? Zakaj bi grešnice ne kaznoval pri tej priliki? Ena je. Kmalu se vrne. Zavzela se bo, ko me ne dobi v sobi sedelca pri oknu. In jaz, prvarar in ljubček, se bom skrivaj radoval, pijoč osęveto samo nekaj metrov oddaljen od nezavete.

Gospa Beadkina je ugašala malo svetiljko pod modro in sivozeleno zaveso.

Ob devatih zjutraj. Bilo bi prav, da dobrohotne sodružice svoje osęvete dalje ne kompromitiram. Poslovil se bom. Njena vitka roka počiva na odelju. Galantno jo poljubim. Gospa Beadkina se začne smejati, ironično, kakor kdaj poprej.

"Sicer dragi moj, vam moram sedaj nekaj priznati."

"Priznati?"

"Da... Smejali se boste, kakor se smejem jaz, prepričana sem... Fismo Daniela, tisto pisemce, ki sem vam o njem rekla, da sem ga našla slučajno na pragu vaše sobe..."

"No?"

"... sem jaz sama anoči napisala... Dolgočasila sem se... in rada se ob takih prilikah malo razvedrim, kaj ni prav tako?"

"Prosim vas, dragi gospod, ne stojte kakor solnat steber... Pozvoliva bom hišni, in ta vas ne sme tujak dobiti. Na svidenje, prijatelj... In ne zamerite!"

Odšel sem v park Palace-hotela. Hodil sem okrog velike livade. Nisem se upal k Nini... Uboga moja Nina... Očitanje, ta jastreb s trdim kljunom, kiju je rebra obupanega krilca zvestoba.

ZLOČIN IN KAZEN

"Samo tako — radoveden sem bil. Oprostite. Toda prosim vas," se je povrnil k prejšnjemu predmetu, "saj jih ne kasnujejo vedno; nasprotno, nekateri..."

"Slavijo zmago še za živih dni? Res je, da smagajo nekateri še v življenju, in takrat..."

"Sami kasnujejo druge?"

"Ako je treba, veste, in večinoma je temu tako. Vaša opazka je bistroumna."

"Hvala lepa. A povejte mi še to: Kako je mogoče razlikovati te neobičajne ljudi od običajnih? Ali so že pri rojstvu kakšna znamenja? Po mojem mnenju bi bilo treba tukaj več točnosti več zunanje opredeljenosti takorekoč; oprostite mi naravno skrb praktičnega in dobromislivega človeka, toda — ali se na bi dala vpeljati na primer kakšna posebna obleka, ali da bi nosili kakke pečate ali kaj podobnega?"

"Saj to mi priznate, ako bi nastala zmešnjava in bi si človek iz tega razreda vtepel v glavo, da spada v drugega, ter začel 'odstranjevati vse zapreke', kakor ste se jako srečno izrazili, potem bi..."

"O to se dogaja prav pogosto! Ta vaša opazka je še bistroumnejša od prejšnje..."

"Zahvaljujem vas..."

"Nimate za kaj; toda pomislite, prosim, da je mogoča zmotna le s strani prvega razreda, to je 'običajnih ljudi', kakor sem jih nazval — morda jako nepripravno. Navzlic prirojenemu nagonu do pokorščine se valed hudomušnosti prirode, ki ne priznane niti kravi, mnogokateri izmed njih radi smatrajo za vodilne duhove, za 'razruševalce' in blagovestnike 'nove besede', in to povsem odkritosrčno. Pravih 'novih' ti ljudje istočasno kaj mnogokrat ne zapazijo in jih celo prezirajo kot ljudi zaostalega in poniževalnega mišljenja. Po mojem mnenju pa v tem ne more biti posebne nevarnosti in vi nimate nikakega vzroka, da se vznemirjate, saj kaj oni po navadi ne pridejo daleč..."

V izpodbudo bi jih bilo včasih dobro prebiti, da ne bi pozabili svojega mesta, a to je tudi vse in za to ni treba posebnega izvrševalca; sami se bličajo, zato ker so preveč dobrosrčni. Nekateri delajo drug drugemu to uslugo, drugi pa se lastnooročno... Vrhutega delo si nalagajo, da je zaključek lepši in počnejši, različne javne pokore; s eno besedo, ničesar se vam ni treba bati... Zakon narave je tak."

šela v združitvi mnogih tisočev milijonov ljudi na zemlji. Z eno besedo, v retorju, v kateri se vrti vse to, nisem gledal; toda človečen zakon je gotovo in tudi mora biti; slučaj je tukaj nemogoč."

"Ali se obadva šalita, ali kaj?" je vzkliknil nazadnje Razumihin. "Ali vlečeta drug drugega za nos? Sedita tu in se rogata drug drugemu! Ali je to tvoje resno mnenje, Rodža?"

Razkolnikov je molče obrnil svoj blede in otočni obraz proti njemu in si odgovoril ničesar. In čudna se je Razumihinu zadelala poleg tega tihega in žalostnega lica neprikrita, vailjiva, vročekrvna in nevljudna strupenost Porfirija.

"No, brate, ako res misliš tako, potem... Prav imaš sicer, ako praviš, da to ni novo, temveč da smo že tisočkrat ališali in čitali podobne stvari; a v resnici izvorno in v resnici tvoje v vsem te je to, da opravičuješ krvoprelitje pred vestjo, in to še celo — oprost! — s takim fanatizmom... Zdi se mi, da se zaključuje v tem glavna misel tvojega sestavka. Ta opravičenost krvoprelitja pred vestjo je po mojem mnenju še strašnejša od zakonite pravice do prelivanja krvi..."

"Gotovo da je strašnejša" se je oglašil Porfirij.

"Ne, ti si se brčkone preveč razgrel! Tu je pomota. Čital bom tvoj članek; moral si se zagovoriti, nemogoče je, da bi mislil tako... Čital bom tisto stvar..."

"V članku vsega tega ni, tam so le namigljaji," je ispragovoril Razkolnikov.

"Tako, tako," si ni mogel kaj, da ne bi pripomnil Porfirij, "zdi mi je postalo mlada ne jasno, kako izvolite razlagati hudodelstvo, toda — oprostite moje vsiljivost — saj se še sam sramujem, da vas tako nadlegujem — vidite, glede tistih slučajnih pomot in zamenjavanja obeh razredov ste me popolnoma pomirili; toda — tukaj mi zopet razni praktični slučajji ne dajo miru! Ako si na primer kak moč ali mladenič umiel, da je Likurg ali Mohamed — bodoči sveda, in da mora odstraniti vse zapreke... Treba bi bilo iti na veliko vojsko — za vojsko pa je treba denarja — no, in on bi si začel pridobivati denar za to vojsko — ali me razumete?"

Zametov je nenadoma zakašljaj v svojem kotu; Razkolnikov pa ga niti ni pogledal.

"Pritrditi vam moram," je odgovoril mirno, "da se takih slučajjev res ni mogoče izogniti. Neumni in častihlepni ljudje gredo radi v to past, posebno mladina..."

"No, vidite? Tak kako?"

"Tako je," se je nasmehnil Razkolnikov, "da jaz nisem kriv tega. Tako je vedno bilo in bo. Tale — pokimal je na Razumihina — "je rekel pravkar, da opravičujem prelivanje krvi. Kako pa? Družbe je že vse preveč zavarovana s prognanstvom, ječami, prelakovalnimi sodniki in prisilnimi robotami — kdo bi se pri vsem tem še vznemirjal? Išcite tatul!"

"A če ga najdemo?"

"Potem veste, kaj vam je storiti."

"Jako logični ste. Kaj pa s njegovo vestjo?"

"Ali vas njegova vest kaj briga?"

"Ne, samo tako, zaradi človekoljubja."

"Kdor jo ima, naj trpi, ko spozna svojo zmotu. To bodi njegova kazen — razen prisilnega dela!"

"Toda resnično genialni ljudje," je vprašal Razumihin černo, "tisti, katerim je dana pravica moriti, ti pa menda sploh nič ne trpijo, niti za krvoprelitje ne?"

"Čemu praviš 'menda'." Tu ni nikake dolžbe; naj trpi, ako mu je žrtve žal. Trpljenja in bolesti se ne more ogniti, kdor ima veliko dušo in globoko srce. Resnično veliki ljudje — tako se mi dozdeva — morajo trpeti na svetu veliko žalosti," je dodal zamisljeno, z glasom, ki se ni prilagel razgovoru.

(Dalje prihodnj.)

Čutim, kako sem blede. Vsa kri mi sila k srcu. Udarec je trdi. All se maram pokazati tej Slovanki, ki me zazmehljivo opazuje, svojih zrcelnih muk. Vrnem ji papir. Zasmejem se glasno:

"Ha! Ha!... Ena več... Ko pridem do sto, postanem trapist!"

Gospa Beadkina se mi približa:

"Ali bi vas ne micalo uporabiti pravice osęvete, preden stopite v ta red?"

Teman pogled moje sosede je poljub iz daljave. Njeno držanje mi hkrati izbrisa žalost. Oh! Večno — moška slabost. Okretstvo te žene mi uprava bolečino ranjenega srca. Pravico osęveto? Zakaj bi naveseljuje ne? Zakaj bi grešnice ne kaznoval pri tej priliki? Ena je. Kmalu se vrne. Zavzela se bo, ko me ne dobi v sobi sedelca pri oknu. In jaz, prvarar in ljubček, se bom skrivaj radoval, pijoč osęveto samo nekaj metrov oddaljen od nezavete.

Gospa Beadkina je ugašala malo svetiljko pod modro in sivozeleno zaveso.

Ob devatih zjutraj. Bilo bi prav, da dobrohotne sodružice svoje osęvete dalje ne kompromitiram. Poslovil se bom. Njena vitka roka počiva na odelju. Galantno jo poljubim. Gospa Beadkina se začne smejati, ironično, kakor kdaj poprej.

"Sicer dragi moj, vam moram sedaj nekaj priznati."

"Priznati?"

"Da... Smejali se boste, kakor se smejem jaz, prepričana sem... Fismo Daniela, tisto pisemce, ki sem vam o njem rekla, da sem ga našla slučajno na pragu vaše sobe..."

"No?"

"... sem jaz sama anoči napisala... Dolgočasila sem se... in rada se ob takih prilikah malo razvedrim, kaj ni prav tako?"

"Prosim vas, dragi gospod, ne stojte kakor solnat steber... Pozvoliva bom hišni, in ta vas ne sme tujak dobiti. Na svidenje, prijatelj... In ne zamerite!"

Odšel sem v park Palace-hotela. Hodil sem okrog velike livade. Nisem se upal k Nini... Uboga moja Nina... Očitanje, ta jastreb s trdim kljunom, kiju je rebra obupanega krilca zvestoba.

Čutim, kako sem blede. Vsa kri mi sila k srcu. Udarec je trdi. All se maram pokazati tej Slovanki, ki me zazmehljivo opazuje, svojih zrcelnih muk. Vrnem ji papir. Zasmejem se glasno:

"Ha! Ha!... Ena več... Ko pridem do sto, postanem trapist!"

Gospa Beadkina se mi približa:

"Ali bi vas ne micalo uporabiti pravice osęvete, preden stopite v ta red?"

Teman pogled moje sosede je poljub iz daljave. Njeno držanje mi hkrati izbrisa žalost. Oh! Večno — moška slabost. Okretstvo te žene mi uprava bolečino ranjenega srca. Pravico osęveto? Zakaj bi naveseljuje ne? Zakaj bi grešnice ne kaznoval pri tej priliki? Ena je. Kmalu se vrne. Zavzela se bo, ko me ne dobi v sobi sedelca pri oknu. In jaz, prvarar in ljubček, se bom skrivaj radoval, pijoč osęveto samo nekaj metrov oddaljen od nezavete.

Gospa Beadkina je ugašala malo svetiljko pod modro in sivozeleno zaveso.

Ob devatih zjutraj. Bilo bi prav, da dobrohotne sodružice svoje osęvete dalje ne kompromitiram. Poslovil se bom. Njena vitka roka počiva na odelju. Galantno jo poljubim. Gospa Beadkina se začne smejati, ironično, kakor kdaj poprej.

"Sicer dragi moj, vam moram sedaj nekaj priznati."

"Priz